

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

EHDOTUS LAIKSI RAKENNUSPERINNÖN SÄILYTTÄMISESTÄ JA ERÄISTÄ SIIHEN LIITTYVISTÄ LAEISTA

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry toteaa lausuntoon seuraavaa.

Ehdotuksen varsinaiset avaukset liittyvät valtion rakennusten erityisaseman poistamiseen sekä valtakunnallisesti merkittävän kohteen suojelusta mahdollisesti määrättävän korvausvelvollisuuden säätämiseen valtiolle myös asemakaavallisessa suojelussa.

Valtion rakennusten erityisasema

Valtion nykypolitiikka omistamiensa rakennusten suhteen on nykyään hyvin pragmaattinen. Rakennuksissa nähdään lähinnä rahallisia ja välineellisiä arvoja. Kaikesta ”tarpeettomaksi” tulleesta rakennuskannasta halutaan päästä eroon.

Suuntaus ei välttämättä ole pitkällä tähtäimellä yhteiskunnan perusarvoja ylläpitävä. Rakennukset sisältävät käyttöarvonsa lisäksi myös paljon symbolisia merkityksiä. Erityisesti valtiovallan tulee nähdä roolinsa kulttuuria edistävänä ja säilyttävänä toimijana. Rakennettu kulttuuri on eräs pysyvimpiä muotoja kulttuuria.

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry ei ole täysin vakuuttunut, että valtion rakennusten erityisasemasta luopuminen on kannatettava uudistus. Yksityisten tahojen intressit ja mahdollisuudet rakennussuojeluun ovat usein heikommat kuin julkisella rahoituksella toimivan valtiovallan. Entä mitä tulee aikanaan tapahtumaan niiden valtion rakennusten kohdalla, joita ei ole valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/1985) nojalla suojeltu? Voiko luotaa, että suojelun piiriin kuulumattoman valtion rakennuksen vaihtaessa omistajaa siitä huolehditaan kuten valtion omistusaikana?

Ei voi myöskään pitää asianmukaisena, että alun perin valtion omistuksessa olleen rakennuskannan myöhemmästä suojelusta voisi aiheutua kunnalle korvausvastuuta. Todennäköisesti vain pieni vähemmistö valtion omistamista, suojelun piiriin kuuluvista tai siihen tulevista rakennuksista nousee valtakunnallisesti merkittäviksi. Tällöin kaavasuojelutilanteessa on mahdollista, että korvausvelvollisuus kaatuu kunnan vastuulle tilanteessa, jossa valtion omistama rakennus on siirtynyt yksityiseen omistukseen. Tällaisen tilanteen syntyminen pitää estää säännöstasolla.

Suojelun kohteet ja edellytykset

Suojelun kohteena tulee erikseen mainita aukiot.

Säännöstasolla tulee myös selvästi tuoda esiin mahdollisuus sisällyttää suojelun piiriin irtaimeksi omaisuudeksi katsottavia esineitä, kuten alkuperäisiä valaisimia ja kaappeja. Ehdotuksessa käytetään 3 §:n 2 momentissa yksinomaan ilmaisua ”kiinteä sisustus”, joka ei välttämättä kata helposti irrotettavissa olevia esineitä.

Ehdotus ei sisällä nykyisen lain 22 §:n mukaista ehdotonta purkamis- ja muuttamiskieltoa, joka koskee kiinteässä sisutuksessa olevia vanhoja maalauksia. Pintaremontit voidaan yleensä toteuttaa ilman viranomaisen lupamenettelyä. Rakennustarkastusyhdistys RTY ry esittää, että uuteen lakiin sisällytetään nykyisen lain 22 §:n kaltainen säännös.

Suojelun edellytyksiä koskevasta ehdotuksen 8 §:stä puuttuu maininta rakennustaiteesta kohteen merkittävyyttä arvioitaessa. Rakennustaide on kuitenkin perustavanlaatuinen kysymys harjoittaessa rakennussuojelua.

Korvaussäännökset

Voimassaolevat asemakaavat eivät juurikaan sisällä mainintoja kohteiden valtakunnallisesta merkittävyydestä. Tulisiko ehdotukseen sisältyvä valtion laajempi korvausvelvoite koskemaan myös näitä vanhempia, jo lainvoimaisia asemakaavoja?

Muutoksenhaun osalta yhdistys kiinnittää huomiota tilanteeseen, jossa ympäristökeskus tekee kaavasuojelun ensisijaisuutta tarkoittavan päätöksen. Viime kädessä päätös voi johtaa siihen, että kaavasuojelun toteutuessa kohteessa, joka ei ole valtakunnallisesti merkittävä, korvausvastuu tulee kunnalle. Tämän vuoksi tulee kunnalla olla aina valitusoikeus ympäristökeskuksen em. kaltaiseen päätökseen. Viittaus hallintolainkäyttölakiin ei valitusoikeutta vielä välttämättä synnyttä.

Lopuksi

Yleisesti ottaen ehdotus on rakennussuojelun edellytyksiä kohentava. Suomi ei ole rakennussuojelukysymyksissä mikään eturivin maa. Yhteiskunnan tuki rakennussuojeluun on ollut häviävän pientä verrattuna esimerkiksi luonnonsuojeluun.

Huolta tulee edelleen kantaa sekä valtiovallan toimijoiden että kuntien voimavaroista. Ehdotettu laki tuo merkittävästi lisää tehtäviä alueellisille ympäristökeskuksille. Lain hyvät tavoitteet jäävät paljolti toteutumatta, ellei valtio ole valmis osoittamaan lisätehtäviin riittäviä voimavaroja.

Kuntien puolella tarvitaan myös koulutusta. Rakennustarkastajat ovat usein ensimmäisinä ottamassa kantaa moniin rakennussuojelua koskeviin kysymyksiin. Olisi erittäin toivottavaa, että alueelliset ympäristökeskukset ryhtyisivät ottamaan enemmän vastuuta rakennustarkastajien jatkokoulutuksesta, koskien myös rakennusperintöä ja rakennussuojelua. Kummastusta herättää, ettei edes ehdotuksen perusteluissa ole kiinnitetty huomiota kuntien rooliin ja tehtävien lisääntymiseen rakennussuojeluasioita käsiteltäessä.

RAKENNUSTARKASTUSYHDISTYS RTY ry

Lauri Jääskeläinen
puheenjohtaja